

چو در آگوش گو شوم کرد جایش
گرفتہ کرد شمع استخوانم
نئے کلکم چنیں گردد شہر ریز
بجلا چوں سراز اعفا گرامی
تراود جرأت و شیریں زناست
گل سُرخ پکد کن ناخن خویش
بیالاید سخن ردیہ پیر
کجا بازے بہ جہد کردہ پنجم
نہ دست خود بحال تاجریں کن
جدا متکیراں را سر زتن کن
پراز سیم زر آں جلد پاراست
ز مال ہجو کو تہ آستیں کن
گرفتی ہر چہ از تاجر ہا کن
بترس از انتقام تال و مالش
کہ از دست جزابت میرانم
اذیں احساں شوم احسنت پیر
برم یک لخت از خاک سلامت
حرلیت خویش را چوں ازہائے
دلے ہر یک دلیر کارزار است
بیک دندان گوسلہ دو شیرے

قیامت زادہائے آفتہائیں
نف آن آہ آتش زن بجانم
ز بیم تر روز آتش انگیز
کہ اے در را جہائے دہر نامی
فلک یار تو و اختر یکامت
تو شیراز ز خون کرگ بدکیش
نکو نبود کہ چنگ خویشین شیر
کجا پیلے بور آغلندہ زنجیر
مراوم اینکہ تاراج سہراں کن
زیش خود سوتے ملک دکن کن
دور و مرہاں در استجا بشمار است
اگر داری ہوس ملل اینچنین کن
بعزم خود بلندی آشنا کن
بکن واپس ہمہ مال و منالش
بنا دیدہ شمر از دوستانم
اگر این گفتمہ را دادی بدل جا
دگر نہ ما و سیلاب قیامت
سپہ رانم ہمہ زنجیر خانے
وہ و دو الف گرچہ در شمار است
گبور مرک جادہ ہر دلیرے

لے گل ڈھاک باشد مانند ناخن شیرے لے بھیگرتے ناخت و تاراج لے تیرا گویند

بود ہر یک پتنگ بیشہ جنگ
 بصدہا صید حاصل کردہ سیرے
 بوقت نعرہ مثل رعد غراں
 غرض چوں ابر بیزم بر سر تو
 ہمہ خاکت پر از آتش نمایم
 بزور از تو ستانم مال تاجر
 نباشد کز غرور جاہ و مردم
 بکفر تہائے فوج خود ننازی
 بحکم محکم آن فتح کن یار
 چہ باید امر مور تا توانے
 دہد دل گر در ا عاجز نوازے
 خدایم چوں ممد اہل داد است
 ہر بہتہا عنان سوئے تو تا بد
 چو افشانم رکابے از پئے داد
 دگر بالفرض دادم جان شیریں
 نگر دم زین ہمیں رسم است و رہیم
 مراد ہر دو فن دست نام است
 اگر از جام کوتے جم شمارم
 دگر از تیغ رانی داستانے
 بہ بزم و رزم کینانے جہانم

خا بندے ز خون نیلہ و رنگ
 نمبروہ برہ بند کار شمیرے
 بود در تیر بازی تیر باران
 دہم برباد آب گوہر تو
 حیات تو بتو ناخوش نمایم
 میندیش از مال کار آخر
 کنی خود را ز راہ راستی گم
 کہ باشد در کفش نصرت طرازی
 بدان گمہ من نیندے غالب بہ بسیلہ
 درو پیشانی پسیل دمانے
 بدانند صعوہ صید باز بازے
 ازین رد خاطر خورد شاد است
 باستقبال من نصرت نشاید
 رکابم را نظر بوسہ تو ان داد
 باخر دادہ باشم در رہ دین
 سرت در پائے با دستت کلاہم
 بدستے تیغ و دیگر دست جام است
 بہر دم نشہ حب تو دارم
 درین میدان منم رستم توانے
 خواہی ہر چہ تو خواہاں آنم

یہ چہ راستے تو آرد تھافنا
 کہ بعد از درک مضمون جوئے
 اگر مہر است بر جا چون زمینم
 کنوں من بر کلامت گوش دارم
 چو مطلب یافت زیب افتشای
 فرستادن ذاب رفیقہ بالبطریق رسالت در سبدن نامہ مزاج صاحب -

چو ختم نامہ با مہر و نشان کرد
 فرستادہ بٹایانے کہ باسیت
 بروز دشب چو مہر و ماہ گردید
 خبر کردند کہ ملک کیٹھہر
 ز ذابے بدارد نامہ با خوشی
 اجازت شد فرستادہ درآمد
 نشست و کرد اول از دعا یاد
 اشارت کرد تا خوانندہ آید
 سبک خوانندہ آمد نامہ بکشاد
 نہ ہر خستہ کہ از لب برے
 سر ہر حرف کار بنش می کرد
 رخس شد در شفق مہر فروزاں
 غضب گل گردورخ گلغام گردید
 دے از راہ علم و سنجردیہا

رسو رایاں خط برداں کرد
 بہ پشت باد آتش پائے نشست
 کہ تا در نصف شہر شہر آوید
 رسید اینک پیام آید خورد
 بخوابد خود نهد در خدمت پیش
 بہ بزم راقبہ صاحب فر آمد
 پیش آن نامہ سرسبتہ را داد
 نقاب از چہرہ مننی کشاید
 بخواند و کرد گوشش انگر آباد
 بجانش سخی از آتش ناندے
 غلط گفتم چو نشتر ریش می کرد
 بہم آغوشی برنش رنگ جاں
 دو چشم او گل بادام گردید
 نگہدار زباں شد از بدیہا

لوسیم سوئے آن جرأت مابے
 بوالا ہمتی و نیک راتے
 بشیریں گفت گوشش پر طب کرد
 تشش را در پزند پر زرد آورد
 رسیدش آب گوہر تا بگردن
 چہ مگویم کہ خانہ زاد کردش
 دد نفل کوہ پیکر ابر بقادر
 دے در آب کوہر نشینے
 بروئے آب رہ پیمایو بادے
 گہ پوپہ ندیش دہم گردے
 ز سحر و کان و معمور بیاباں
 ہمہ بگرفتہ تاجر بہ پس داد
 برید آورد پا اندر اکبے
 کہ تا آورد درستان جانس
 حضور گلستاں شد نغمہ پیرائے
 کہ گفتش میکشد نقاش خامہ

تذا بحا برخواست و گفتا جوایے
 میں از ہفتہ سرر آرائی راتے
 رسول ہمہ آور را طلب کرد
 کلاہ گوہر متیش پر سر آورد
 و شامہ قد چو گردش جا بگردن
 ز نقا و اسلحہ دل شاد کردش
 گوہرہ از پئے نواب حصار
 بہ پشت ہمر کچے زریں گچینے
 دہ دود کہ تازی نژادے
 خیال آسا بدم عالم نوردے
 طرائقیائے دیگو ہم فراواں
 پئے نواب نام آورد فرستاد
 مخم نامہ دادش در جوابے
 صبا کیم کشت آن گلگون عناش
 جو بلبل اول از گلبوئے رائے
 ہدایا پس و پیش آورد و نامہ

نامہ را بہ صاحب فرجواب نامہ نواب آورد۔

کزد کامم بود پر شہد و شکر
 ز مگومان او چرخ و زمیں است
 نہ بروہ و انشے در حکمتش پے

بنائے می نمایم نامہ را سر
 چکیم فضل او حکمت قرین است
 نہ نخل آورد شہد و قند از نے

صفائی مسجد و آدیں دیرے
 بچے را صفت ددیگر را تو ان لو
 چراغٹ را بقدرش لمعہ داد
 تکبر را ازو روے سیا ہے
 ز حکم او بروں مور و گس نیست
 قلم تا دوائے تسویدیش نذارد
 بجز پر ضروری ناہبور است
 بیفکندی بحیب نامہ خویش
 سوسش در دل وانا یم انداخت
 بل گر نیک بینی بد نوشته
 کہ ہر اے نگرود عاجز گور
 نہ بخشگی بمنز حسرتہ بانے
 نہ سہرے کردہ ہرگز صید ضرام
 ہند از ترسنا کہیا تلمبلی
 ز جاؤ جاؤ کج بخشاں چہ باکے
 بود از سچگی دور این کلامت
 ز جندم ہر یکے چون آفتاب است
 دلیرم انگند شیر و دلیرے
 کینہ چاکرم نہ دل سوارے
 کھن ازور بود ہر نوکر من

فکر ہا ز ذاتش دور سیرے
 بہر کس ہر چہ میا بست آن دلا
 چراغ ماہ کرد از نور آباد
 تواضع را بسیر ازوی کلاہ
 توانا حاکم محکوم کس نیست
 زباں یارائے تمہیدش نذارد
 چو دحش از زبان دغام دور است
 شرارے کز زبان خامہ خویش
 بعین من بعینہ جائے خود ساخت
 رقومے کز خودی خود نوشتے
 نمیدانی تولے از آگہی دور
 نتانہ کرد تہو صید باز
 گردیدہ پنگے رام آرام
 محال است این کہ پیش مور پبلی
 بسچننے کہ باشد خشنما کے
 باں بے مانگی این عزم خامت
 سپاہ تو اگر انجم حساب است
 دلیرت انگند بر خاک شیرے
 بود ہر پر دلت اسفند یارے
 جواں لشکرت گر ہست بہمن

کہ کرم شب تاب سے طاریت کو کھڑا از لکب دی سے باشد لے لشکر سے رستم

اگر ہر گرد تو شہ پہ بکار است
 کہ یار د کس نامم گیرد از کین
 ندیدی مگر بازوئے زورے
 غرض زین گفتگوئے غامبی آمو
 کہ اندازم جواب نامتہ تو
 دلے شد جرأت مین دلیم
 دلیرے کہ خط تو جوش می زد
 فتوتہا کہ از نامہ عیب بود
 بسا تہمتے تو پیدا ز مضمون
 چو باد شد کہ آن عزم دلیرے
 مروتہا ندیدم دستم اینست
 کہ جاں بیجا دید جرأت آبا
 حساب گفتم چون کردم بل جا
 نظر بر امر مکتوبہ محبا
 روانہ ساختم اندر حضورت
 ہدایا را پذیر از نیک رائے
 دگر خواہم کہ تا ماؤ تو مانیم
 دلام از صرف العفت مست باشم
 دگر رائے تو باشد سچو رایم
 ہنی یعنی کہ پائت بر سر من

مرا ہر بندہ کیخسرو شعار است
 مگر تلخی طلب با جان شیریں
 کہ می بندی بخود زبیکونہ شورے
 دل با سخنگی بارم بران بود
 ز رونقہا برم ہنگامتہ تو
 کہ اندازی بخود در پائے سلیم
 ترا بے شک میرگ آغوش می زد
 پئے موت علم پیشیت رداں بود
 نشانیدن ترا میخواست درخون
 دہد لاریب جاں در جنگ شیرے
 صفائی سینتہ بے کینم اینست
 بخوابد جاں دہم از من جوابے
 بدل حب ترا کہ دیم ماوا
 ہمہ مطلوبتہ تو بے محابا
 کہ تا افزایش اندر دل ضررت
 کہ ہست این موجب العفت نرائے
 بدلہا ریشہ العفت دو انیم
 بہر دستے ہم یک دست باشم
 بوصلت نیر فرحتہا رایم
 کئی خاک قدمت انفر من

دگر از حصول این مرادے بگروم در مراد آباد شادے
 طشآن دستے که یابم این تمنّا ہمیں خواہد ہمیں خواہد دل ما
 تنّا چون ز دل در نامہ آمد بناموشی زبان عامہ آمد

در بیان خاتمہ احوال

چو نواب جہاں جزآت آرائے بعالی نرفنے رائے نکو رائے
 شد آگہ آفرین خوانش بجاں شد نشکار نیکو بیائے آن شد
 ہدایا پیش پذیرفت و ہدایا دو چندش بہر آں کان صفہا
 فرستاد و محبت را فرزوں کرد محبت جاتے در ہر دو دروں کرد
 بہم تا زسیت الفت در میان ہد بوصل و ہجر الفت بر زبان بود
 بتاجر مجلہ ۱۰ موالے کہ بود غرض بداد و نعلتی از خود نرود غرض
 چو تاجر فائز کام خباں شد دعاہا بر زبان راند و معاں شد
 شد از حکم جیبی نیکوئے کنج
 زبان عامہ ہدی سخن سنخ

مشکلات القرآن | مدرسہ احیاء العلوم مبارک پور کے راجہ رداں مولانا داؤد اکبر صلاخی
 کے قرآن مجید کی اہم اور مشکل آیات سے متعلق مضامین کا مجموعہ عام مسلمانوں کے لئے عموماً اور طلبہ
 قرآن پاک کے لئے خصوصاً یہ مضامین بہت زیادہ مفید ہیں ان میں سے بعض مضامین ترجمان القرآن
 الاصلاح - فاران - سبھولہ - برہان دہلی و صدق کھنٹو میں شائع ہو چکے ہیں۔ قیمت دو روپے
 پنجبر مکتبہ برہان آردو بازار دہلی

آدبِ کاتبین

(انذعالی جناب کنور مہنڈر سنگھ صاحب بیدی - سحر - سٹی مجسٹریٹ دہلی)
 تشنہ کامی - سبکیسی، عزت نزیب دشمنانہ نوکِ خنجر بارشیں پیکان گلوتے خونچکان
 ہے دم شمشیر سے بھی تیز تر زاہ جہاں ہر قدم اک مرحلہ ہے ہر نفس اک انتہاں
 زندگی بھراہلِ دل کی اور آسانی طلب

یہ دوسے ہے جس کا ہر قطرہ ہے قربانی طلب

فطرتِ آدم کو کہ دینی ہے قربانی بلند دل پہ کھل جاتی ہے اس کے نورِ سوسہ راہِ بلند
 ہرور ہو تے ہیں اس کی خاکِ بلب سے ارجمند ہے فرشتوں کے گلوتے پاک میں اس کی کمند

سہر کہ جس میں ذوقِ قربانی بوجھ سکتا نہیں

تنگوں سے بڑھتا ہوا سیلاب رک سکتا نہیں

گلشنِ صدق و صفا کا لائے رنگیں حسین شمعِ عالم مشعلِ دنیا چراغِ دہس حسین
 سر سے پانک سُرخیِ افسانہ خونیں حسین جس پہ شاہوں کی خوشی قربان وہ نگین حسین

مطلعِ نورِ مردِ پروں ہے پیشانی تری

باج لیتی ہے ہر اک ذہبِ قربانی تری

جادۂ عالم میں ہے رہبرِ ترا نقشِ قدم سایۂ دامن ہے تیرا پرورش گاہِ ادم
 جاوۂ ہستی کا ہے تعمیرِ تجھ سے کیفِ دم آگہ نہیں سکتا ترے آگے سہرِ لوح و قلم